

Nr 431.

Av herr **Hansson** i Rubbestad, om *avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 107, med förslag till lag om ägofred m. m.*

Kungl. Maj:ts proposition nr 107 med förslag till lag om ägofred m. m. innehåller åtskilliga bestämmelser, som icke synas böra godkännas av riksdagen. Framför allt gäller detta 2 och 3 kapitlen, vari stadgas om stängsel-skyldighet och om rätt till gemensamt bete samt betesreglering. Vad som här föreslås går delvis stick i stäv med nu gällande rätt och skulle komma att bryta mot gammal hävd samt kännbart inskränka möjligheterna att be-driva husdjursskötsel i vidsträckta delar av landet.

Vad beträffar bestämmelserna i § 4 angående fördelningen av stängsel-skyldigheten torde dessa, därest lagförslaget av riksdagen antages, komma att åsamka en hel del mindre jordbrukare synnerligen stora olägenheter. Jag vill särskilt betona, att det i regel blir de mindre jordbrukarna, som bliva lidande, ty de större fastighetsägarna och framför allt skogsbolagen ha i regel intet intresse för skogsbetet utan ha länge strävat efter att få till stånd lagbestämmelser, som helt och hållet hindra skogsbetet. För dessa innebära därför förslagets bestämmelser en given fördel, i det att de under vissa omständigheter helt kunna befrias från stängselskyldigheten.

Man frågar sig, om det kan anses rimligt att ytterligare försämra vill-koren för en stor del av de i ekonomiskt hänseende sämst ställda av jord-brukets utöfvere, detta särskilt i en tid, då lättnader i stället vore av nöden. Nog måste man anse, att den nu i allmänhet gällande hälftindelningen av stängselbördan mera överensstämmer med billighet och rättvisa än den för-delning, som föreslås i propositionen. I vår tid tyckes eljest en strävan göra sig gällande att så mycket som möjligt utjämna olägenheterna mellan olika intressegrupper, så att den största möjliga likhet blir rådande. Det är därför underligt att ett lagförslag kommit fram, enligt vilket under vissa omständigheter hela stängselskyldigheten kastas på den ena av två grannar. Låt vara, att den som nyttjar betet, kanske kan sägas för tillfället ha mera nytta av stängslet än den andre, som ej har behov av detsamma. Antag emellertid, att den senare fastigheten säljes, och att den nye ägaren är i lika stort behov av stängslet som grannen. Hur skall då förfaras? Helt säkert kommer en lag med sådana bestämmelser att ge upphov till många stridigheter mellan grannar. Bestämdes däremot stängselskyldigheten lika mellan de olika fastigheterna, så visste fastigheternas ägare och, vad som kanske är ännu viktigare, blivande köpare, vilka konsekvenser de utsätta sig för. Först genom en sådan fördelning av hägnadsskyldigheten kan man räkna med att ägofreden tryggas.

I § 12 bestämmes, att Konungen efter hörande av vederbörande landsting och hushållningssällskap äger meddela föreskrift om förbud mot betning å ohägnad skogsmark inom visst län eller viss del av län, om skogsåterväxtens skyddande så fordrar. Denna bestämmelse, som återfinnes i § 5 av nu gällande förordning om stängselskyldighet, antogs av riksdagen 1923. Dock är det endast i ett enda län, som den tillämpats för större hemdjur, nämligen Älvsborgs län, och den erfarenhet, som därvid vunnits, har icke visat, att bestämmelsen varit lycklig. Från en mångfald kommuner inom detta län, för att icke nämna enskilda personer, har gång på gång framställning gjorts till Kungl. Maj:t med begäran om befrielse från tillämpning av lagen i fråga men utan resultat. År 1929 framfördes också i riksdagen under hänvisning till de olägenheter betesförbudet åstadkommit en begäran om att dessa bestämmelser skulle ändras. År 1930 beslöt Älvsborgs läns landsting fullständigt enhälligt att ingå till Kungl. Maj:t med begäran om upphävande av betesförbudet å ohägnad skogsmark, därvid åberopande de stora olägenheter, som detta förbud inneburit för en hel del mindre jordbrukare och lägenhetsägare. Det synes icke vara lämpligt att genom ny lagstiftning lämna möjlighet till ett upprepande av detta.

Enligt lagförslaget skulle ett slags skifte av betesrätten kunna framtvingas genom s. k. betesreglering, varvid antingen varje delägare får betesrätten inskränkt till sitt eget område eller också betesmark i viss ordning anvisas på annan fastighet tillhörig mark. I första fallet måste hägnader uppföras omkring varje skogsskifte och i andra fallet måste ett expropriationsartat förfaringsätt tillgripas. Båda vägarna bli kostsamma och förefalla dessutom så litet tilltalande, att resultatet troligen blir ett upphörande i huvudsak av hittills tillämpad hävdvunnen betesrätt. I 1928 års sakkunnigas betänkande med förslag till lag om ägofred, vilket legat till grund för propositionen, upptagas icke några bestämmelser om inskränkning av rätten till gemensamhetsbete. De sakkunniga funno de olägenheter, som skulle vara förbundna med ett upphävande av ifrågavarande betesrätt, i och för sig synnerligen avsevärda. Den omständigheten att dessa olägenheter skulle direkt framkallas genom en lagstiftning, som avskaffade en ur gammal för många jordbrukare betydelsefull rätt, skulle uppenbarligen göra dem ännu mera kännbara, varför en dylik lagstiftning sannolikt å många orter skulle komma att väcka ovilja och efterlevnaden äventyras.

Man kan även på goda skäl betvivla genomförbarheten av vissa i propositionen upptagna förändringar på betesrättens område. Av infordrade uppgifter från hushållningssällskapen rörande tillämpningen av och förutsättningarna för rationellt betesbruk framgår t. ex. (bil. C. i prop.), att synnerligen olikartade förhållanden äro rådande i de skilda landsdelarna. I en del fall framhålles, att förutsättningar saknas för anordnande i skogs- och hagmark av betesvallar på grund av de oproportionerligt höga kostnaderna, och ganska genomgående förklaras, att gemensamhetsbeten av det slag, som föreslagits i propositionen, icke lämpligen kunna anordnas.

En ofta återkommande uppgift i infordrade yttranden är, att torpare, lägenhetsägare och likställda beta sina djur å den ohägnade skogsmarken, och det torde vara så, att just dessa kategorier av jordbruksbefolkningen hårdast skulle komma att drabbas av de inskränkningar beträffande betesrätten, som föreslås i propositionen. Då boskapsskötseln flerstädes i stor utsträckning är baserad på skogsbetning, skulle inskränkningarna medföra stora olägenheter för den ekonomiskt sämst ställda jordbruksbefolkningen.

Med hänvisning till det anförda anser jag mig böra hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition
nr 107.

Stockholm den 28 februari 1933.

Axel Hansson,
Rubbestad.